

Kvinneposisjoner

Trond Borgen

Galleri Brandstrup, Oslo: Natasja Askelund, maleri.

Kvinneposituere blir kvinneposisjoner i sjablonmessige malerier

OSLO: Natasja Askelund er blitt gjerrigere i sin bruk av maleriske virkemidler. Da hun debuterte for snart ti år siden, var det nettopp hennes maleriske styrke som imponerte. Hun malte seg inn i en tradisjon som hun har brukt sine senere utstillinger til å markere en viss avstand fra, samtidig som hun hele tiden har demonstrert sin frihet til å bruke de elementene hun til enhver tid måtte trenge fra denne tradisjonen. Slik etablerte hun seg raskt som en av de mest interessante unge rogalandskunstnerne.

Når hun nå stiller ut for første gang i Oslo, i Galleri Brandstrup, markerer hun også en avstand fra en alminnelig bruk av maleriske kvaliteter – det er som om hun bevisst fornekter noen av maleriets mest sentrale muligheter: To store blomsterbilder er slett ikke "godt" malt; kvinnefigurene som utgjør motivet i de fleste maleriene er helt sjablonmessig utført, med grove, litt uelegante konturlinjer rundt kroppene; og de er malt mot en ensartet, hvit bakgrunn helt uten maleriske finesser.

Resultatet er en undergraving av våre forventninger og en forrykking av våre sanserutiner – vi må bearbeide dette materialet på annen måte enn bare gjennom blikket, for her er det konseptuelle preget i forgrunnen. "Snehvit i zoologisk hage" heter ett av bildene: En naken kvinne er omgitt av noen eksotiske fugler og dyr, også sjablonmessig framstilt. Det er fristende å tolke dette i forlengelsen av hennes tidligere utstillinger, ettersom Askelund har gjort hver utstilling til en ny stasjon i sin skildring av menneskets vekst, i sin utvikling av en slags intimitetens livsfrise.

I denne frisen kom etter hvert følelsen av tapt uskyld sterkere inn; og i dette nye bildet er det ikke lenger mulig å oppholde seg i Edens Hage: Zoologisk hage er en blek erstatning, rent konkret: Verken dyrene eller Snehvit (ironiens uskyld ligger i navnet som en umulighet) er satt inn i noen frodig natursammenheng, men svever mot den døde, hvite bakgrunnen, isolert i et hav av hvit intethet. I stedet finner vi den frodige naturen i to andre malerier, av blomster: Det er som om Askelund har løftet den bort fra kvinnebildene – fjernet hele bakgrunnen, sammenhengen – som om muligheten til å være i uskyldens Edens Hage for evig og alltid er tatt fra den voksne kvinnen.

Men de to blomsterbildene har store, sølvgrå stjerner frekt plassert i forgrunnen, og bildene har tittelen "Fake". Jeg tenker både på den sovjetiske røde stjerne og dens fallitt, og på søndagsskolestjernene som du fikk som en slags påskjønnelse. Men om Edens Hage ikke lenger finnes, er en slik påskjønnelse nytteløs for Eva/Snehvit. Dette opplever kvinnen som en smerte, ettersom hun i flere andre bilder har en slags stor, ekkel snakkeboble som kommer ut av munnen. Ja, i "Prime Time" II blir denne røde boblen en slags menstruasjonsstrøm som renner rett ut av munnen og ned mellom beina.

Men i boblene finnes ingen ord – det er som om dette er stumme skrik, hvor kvinnen roper ut sin eksistensielle smerte, eller som om denne smerten faktisk er oppkast. Boblene skaper også assosiasjoner til middelalderens framstillinger av mennesker som er i ferd med å dø, framstilt slik at sjelen kommer ut av munnen, nettopp som en boble.

Livet som lengsel og som fengsel – konkretisert gjennom naken-kvinne-positurer som er vanlige i mykpornofotografier. Men i disse maleriene er ikke kvinnen framstilt for å behage mannens blick – her skjer det på kvinnens egne premisser: Klisjé-positurene er anvendt til å si noe om kvinnens posisjon i en tilværelse som ikke er lett å mestre, bl.a. fordi gamle sammenhenger (symbolisert gjennom den manglende bakgrunnen i maleriene) ikke lenger er til stede.

Men uten denne bakgrunnen, og med kvinnekropper som er så summarisk malt, er altså de maleriske kvalitetene tonet så mye ned at billeduttrykket virker karrig og tørt. Askelund synes å være i ferd med å motarbeide maleriets egne premisser i sin iver etter å uttrykke seg konseptuelt. Hun opererer nå helt på grensen mellom det villet naivistiske og det faktisk banale; og denne utstillingen viser at dette er problematisk og at det rommer en vanskelig balansegang.

Stavanger Aftenblad 30.8.01